

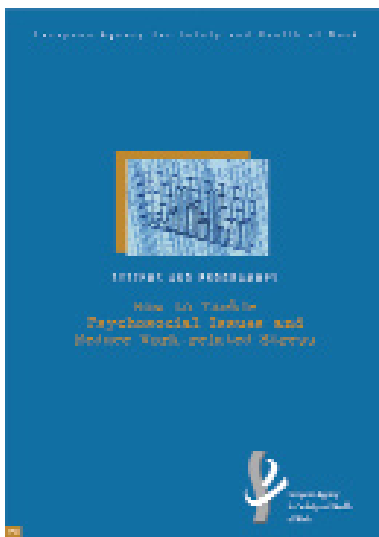

Hogyan kell a pszichoszociális problémákat kezelni és a munkával kapcsolatos stresszt csökkenteni?

Az Ügynökség jelentésének összefoglalója

Bevezetés

A munkával kapcsolatban kialakuló stressz (WRS) az Európai Unió munkavállalóinak több, mint egynegyedét érinti. A pszichoszociális problémákkal együtt a munkával kapcsolatos stressz alkotta a Munkahelyi Biztonság és Egészségvédelem 2002-ben megrendezett Európai Hetének központi témáját. A kezdeményezés támogatása céljából összeállított jelentés a tagállamok által a pszichoszociális problémák megoldása és a munkával kapcsolatos stressz megelőzése érdekében kidolgozott programok, gyakorlatok és tapasztalatok számos példájáról tesz említést. A jelentést összefoglaló alábbi tájékoztató elsősorban azoknak készült, akik valamilyen módon érdekeltek a munkával kapcsolatos stressz problémájának megoldását célzó nemzeti, regionális vagy helyi szintű stratégiák kidolgozásában. A tájékoztató végén a jelentés és a munkával kapcsolatos stresszre vonatkozóan rendelkezésre álló bővebb információ elérhetőségével kapcsolatban is tájékoztatást talál.

A jelentés célja

- A figyelemfelhívás a munkával összefüggő pszichoszociális problémákra vonatkozóan rendelkezésre álló információra;
- A pszichoszociális problémák - köztük a stressz, az erőszak és a zaklatás - megoldását elősegítő megelőző kultúra propagálása;
- Az ilyen problémákkal szembesülő dolgozók számának csökkentéséhez való hozzájárulás;
- A helyes gyakorlat fejlesztésének és terjesztésének elősegítése; és
- Az európai illetve tagállam szinten e téren folytatott tevékenység ösztönzése.

Vonatkozó törvények és nemzeti szintű szabályozás

A kérdésben az EU tagállamokra vonatkozóan megfogalmazott törvényes keretet a dolgozók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javításáról szóló EU keretirányelv (89/391/EGK) tartalmazza. A keretirányelv impliciten és expliciten is utal a pszichoszociális problémákra. Bizonyos országok törvényei a keretirányelvben foglaltakat túllépve a munkáltatók pszichoszociális veszélyekkel kapcsolatos teendőit is meghatározzák. A jelentés a közelmúltban tett kezdeményezések néhány példájáról is említést tesz. Ilyen többek között **a Finnországban bevezetett új egészségvédelmi és munkabiztonsági törvény**, amely a munkával összefüggő pszichoszociális terhelés mellett az erőszakra és a zaklatásra vonatkozóan is utalással szolgál. A jelentés a törvények végrehajtásának néhány lehetséges alternatíváját is megvizsgálja. Említést tesz például a munkahelyi egészségvédelem és biztonság elősegítését célzó ágazati

szintű megállapodások hollandiai projektjéről (**'Covenants on Health and Safety at Work'**) és összefoglalja a szociális partnerek és hatóságok – köztük a munkaügyi felügyelőségek - reakcióját. Arra vonatkozóan is szolgál néhány példával, hogy hogyan kell kezelni a pszichoszociális kérdéseket a felügyelő szervek általi ellenőrzés során.

A pszichoszociális munkakörnyezetet javító intézkedések

Esettanulmányok

- Dolgozz pozitív hozzáállással – KKV-k számára kidolgozott stressz-menedzsment megközelítés (Írország és Skócia)
- 'A munkával kapcsolatos stressz leküzdése: kockázatkezelés megközelítés (UK)
- Egészségvédő körök: az egészséget befolyásoló munkakörülmények javítása érdekében az érdekelt felek bevonásával kidolgozott megközelítés (Németország)
- Naoussa Spinning Mills S.A.: munkahelyi egészségvédő program (Görögország)
- 'Intervention Project on Absence and Well-being' (IPAW) [a dolgozók hiányzásával és jólétével kapcsolatos intervenciók projekt] (Dánia)

A jelentés a pszichoszociális munkakörnyezet javítását célzó módszerek és eszközök több példájáról tesz említést. Ide sorolható többek között a **'Work Positive'** elnevezéssel a munkahelyi stressz szabályozására kidolgozott, öt lépésből álló folyamat. A KKV-k számára kifejlesztett módszer a munkahelyi stressz-veszélyek meghatározásában és a megfelelő intézkedések megtételében nyújt segítséget. Egy másik, számos szervezet által sikeresen tesztelt módszer a **'The Risk Assessment – Risk Reduction'** [veszélyértékelés – veszélycsökkentés] néven kidolgozott folyamat, amely a veszélyek értékelését követően tett megfelelő intézkedések útján igyekszik csökkenteni a dolgozók körében tapasztalt stresszt. A 'Health Circles' elnevezésű egészségvédő körök az egészséggel kapcsolatos fő problémákat megvitató és azokra megoldást kereső dolgozói csoportok. A munkahelyi vitakörök az 1980-as évek óta sorolhatók a munkakörnyezet javítása érdekében alkalmazott – és ilyen minőségükben rendszeresen kiértékelt – módszerek közé.

A **Naoussa Spinning Mills S.A.** 1986 óta alkalmazott munkahelyi egészségvédő programjával úttörőnek számított Görögországban. Az **'Intervention Project on Absence and Well-being'** egy öt éves pszichoszociális munkakörnyezeti intervenciók tanulmánya. Az említett pszichoszociális tényezők javítása a hiányzási arány igen jelentős csökkenését eredményezte.

A stressz csökkentése

Esettanulmányok

- A HSE (Egészségügyi és Biztonsági Hivatal) által biztosított útmutatás: 1. rész – munkával kapcsolatos stressz (UK)
- StRes.Moderator: stressz-menedzsment módszer (Ausztria)
- Stressz-megelőző és -szabályozó klinikai program (Portugália)
- Stressz-menedzsment politika a Belga Szövetségi Rendőrségnél
- Az útvonal-használat és a buszvezető munkakörnyezete (Svédország)
- 'Take Care': csoportalapú 'burnout' (kiégési) intervenciók program az onkológiai ellátást biztosítók számára (Hollandia)

A specifikusan a stressz csökkentésére irányuló eszközök, módszerek és irányvonalak jelentésben foglalt példái **'Guidance on work-related**

'stress' és a 'Stress Moderator'. Mindkét módszer az adott vállalkozás veszélyeinek meghatározása, elemzése és megszüntetése terén nyújt segítséget mind a munkáltatók, mind a munkavállalók számára. A **'stress prevention and control clinical programme'** az adott személyre szabott megközelítés, melynek elsődleges célja az egyén jólétének helyreállítása, illetve annak elősegítése, hogy a dolgozó megtanuljon megbirkózni a stresszt okozó helyzetekkel.

A rendőrök, a gépjárművezetők és az egészségügyi dolgozók számos stressz kialakulásának veszélyét magában rejtő pszichoszociális tényező hatásának vannak kitéve. A Belga Szövetségi Rendőrség **'stress-menedzsment politika'** bevezetésével és az e politika megvalósításával megbízott 'stressz csoport' létrehozásával igyekezett javítani a rendőrök helyzetén. A sokrétű csoport tevékenysége a poszttraumás stressz-menedzsment mellett a stressz-megelőzésre, illetve az ezzel kapcsolatos tájékoztatásra és képzésre is kiterjed. Az **'Road access and bus driver's working environment'** egy Stockholm központjában működő buszjáraton végrehajtott intervenciós program leírása. A szervezeti szintű megközelítés – a kiértékelő tanulmányok szerint – a buszvezetők körében tapasztalt stressz-tünetek gyakoriságának csökkenését eredményezte. A **'Take Care'** elnevezésű projekt az onkológiai ellátást biztosító egészségügyi dolgozók körében tapasztalt 'burnout' (kiégés - a krónikus foglalkozási stressz egy formája) megelőzése érdekében kidolgozott, csoportalapú stressz-menedzsment megközelítés. A projekt részét alkotta többek között a személyzeti támogató és segítségnyújtó csoportok létrehozása.

Az erőszak megelőzése

Esettanulmányok

- A HSE (Egészségügyi és Biztonsági Hivatal) által biztosított útmutatás: 2. rész – munkahelyi erőszak (UK)
- La Poste: az agresszivitás szituációival összefüggő stressz menedzsmentje (Franciaország)
- A kiskereskedelmi szektor munkahelyein előforduló fizikai erőszak megelőzése – KAURIS módszer (Finnország)

A **'Guidance on violence at work'** a munkahelyi erőszak megszüntetését célzó stratégiai megközelítés része. A mellékelt esettanulmányok szerint számos üzleti vállalkozásnak sikerült különböző költségvetéskönyvi módszerekkel csökkenteni a személyzetet fenyegető veszélyt. A **'Prevention of physical workplace violence, KAURIS'** a munkahelyi erőszak értékelése és kezelése terén biztosított segítségnyújtással járul hozzá a vállalatok e téren végzett tevékenységéhez. Az erőszak okozta incidensek gyakori előfordulása miatt a megközelítés elsősorban a kiskereskedelmi szektort célozza meg. A 'LaPoste' egy a postahivatalokban tapasztalt agresszivitás szituációival összefüggő stressz menedzsmentje érdekében kidolgozott nemzeti projekt. Célja elsősorban annak biztosítása, hogy a dolgozók – egyéni képzésük útján – megfelelően elsajátítsák a stressz leküzdését elősegítő specifikus viselkedési és pszichológiai ismereteket és képességeket.

A zaklatás megelőzése

Esettanulmányok

- Méltóság a munkahelyen – a munkahelyi zaklatás által jelentett kihívás (Írország)
- Torinói tömegközlekedési hálózat: a szexuális molesztálás, a zaklatás és a diszkrimináció megelőzését szolgáló megállapodás (Olaszország)

A probléma kivizsgálása és a megoldására vonatkozó javaslatok kidolgozása érdekében Írországban a munkahelyi zaklatás megelőzésére létrehozott, külön munkacsoport jött létre. A **'Dignity at Work – the Challenge of Workplace Bullying'** címen készült jelentés a probléma megoldásának többféle lehetőségét szemlélteti. A kihívás lehetséges megközelítéseként említi például az állami hivatalok koordinált fellépését. A másik esettanulmány az egyre több női illetve külföldi munkavállalót

foglalkoztató **torinói tömegközlekedési hálózat** problémáját tárgyalja. Mivel a női munkaerő és a nem olasz dolgozók számának megnövekedése a zaklatás és a diszkrimináció fokozódásához vezethet, a szakszervezetek a szexuális molesztálás, a zaklatás és a diszkrimináció megelőzése érdekében kötött megállapodást írtak alá. Az esetlegesen előforduló problémák megvizsgálására külön bizottság alakult.

A stressz-megelőzés terén alkalmazott helyes gyakorlat sikertényezői

A jelentés hét pontban foglalja össze azokat a tényezőket, amelyeket a munkahelyi stressz-megelőző beavatkozások sikeressége érdekében mindenképpen szem előtt kell tartani:

1. Megfelelő kockázatelemzés

Az alapvonalat minden esetben a kockázatelemzést figyelembe véve kell meghatározni. A folyamatnak vonatkozó vizsgálatok is részét alkothatják, egy-egy vizsgálat elvégzése azonban csak abban az esetben indokolt, ha az az eredményekből kiindulva, megfelelően időzített intézkedések megtételének nyilvánvaló szándékával kapcsolódik össze.

2. Részletes tervezés és lépésekre bontott megközelítés

Célok és a célcsoportok egyértelmű és pontos meghatározása mellett a feladatok, a felelőségek és a források megjelölésére is minden esetben szükség van.

3. A munkára és a munkavállalóra irányuló intézkedések kombinálása

A veszély forrásnál történő megszüntetése érdekében a kollektív, szervezeti szintű intézkedéseket kell előnyben részesíteni. A munkavállalóra irányuló intézkedések egyéb intézkedések kiegészítéseként használhatók.

4. Az adott kontextusnak megfelelő, specifikus megoldások

A dolgozók munka során szerzett tapasztalata a probléma meghatározásának és a megoldások kidolgozásának alapvető forrása. Bizonyos esetekben külső szakértőre is szükség lehet.

5. Tapasztalt szakemberek és bizonyíték-alapú beavatkozások

Külső szakértő csak megfelelő hozzáértés és szakértelem esetén alkalmazható.

6. Szociális párbeszéd, partnerkapcsolat és a dolgozók bevonása

A munkavállalók, valamint a közép- és felső vezetők bevonása és elkötelezettsége a beavatkozás valamennyi szintjén elengedhetetlen.

7. Tartós megelőzés és a vállalatvezetés általi támogatás

Fenntartható javításra csak abban az esetben van lehetőség, ha a vállalatvezetés is hajlandó változtatásokat tenni. A kockázatkezelés az üzletvezetés alapeleme kell hogy legyen.

Hogyan szerezhető be a jelentés?

Az angol nyelven készült teljes jelentés az alábbi címen érhető el: http://agency.osha.eu.int/publications/reports/index_en.htm. A jelentés ingyenesen letölthető. A nyomtatásban megjelent változat. Hogyan kell a pszichoszociális problémákat kezelni és a munkával kapcsolatos stresszt csökkenteni?, European Agency for Safety and Health at Work, 2002, ISBN 92-9191-009-0, az Európai Közösség luxemburgi Kiadóhivatalánál (<http://eur-op.eu.int>) vagy a Hivatal értékesítési képviselőinél rendelhető meg. Ára Luxemburgban 23,50 EUR (+ ÁFA).

A munkával kapcsolatos stresszre vonatkozó bővebb tájékoztatás az alábbi címen áll rendelkezésre: <http://osha.eu.int/ew2002/>.